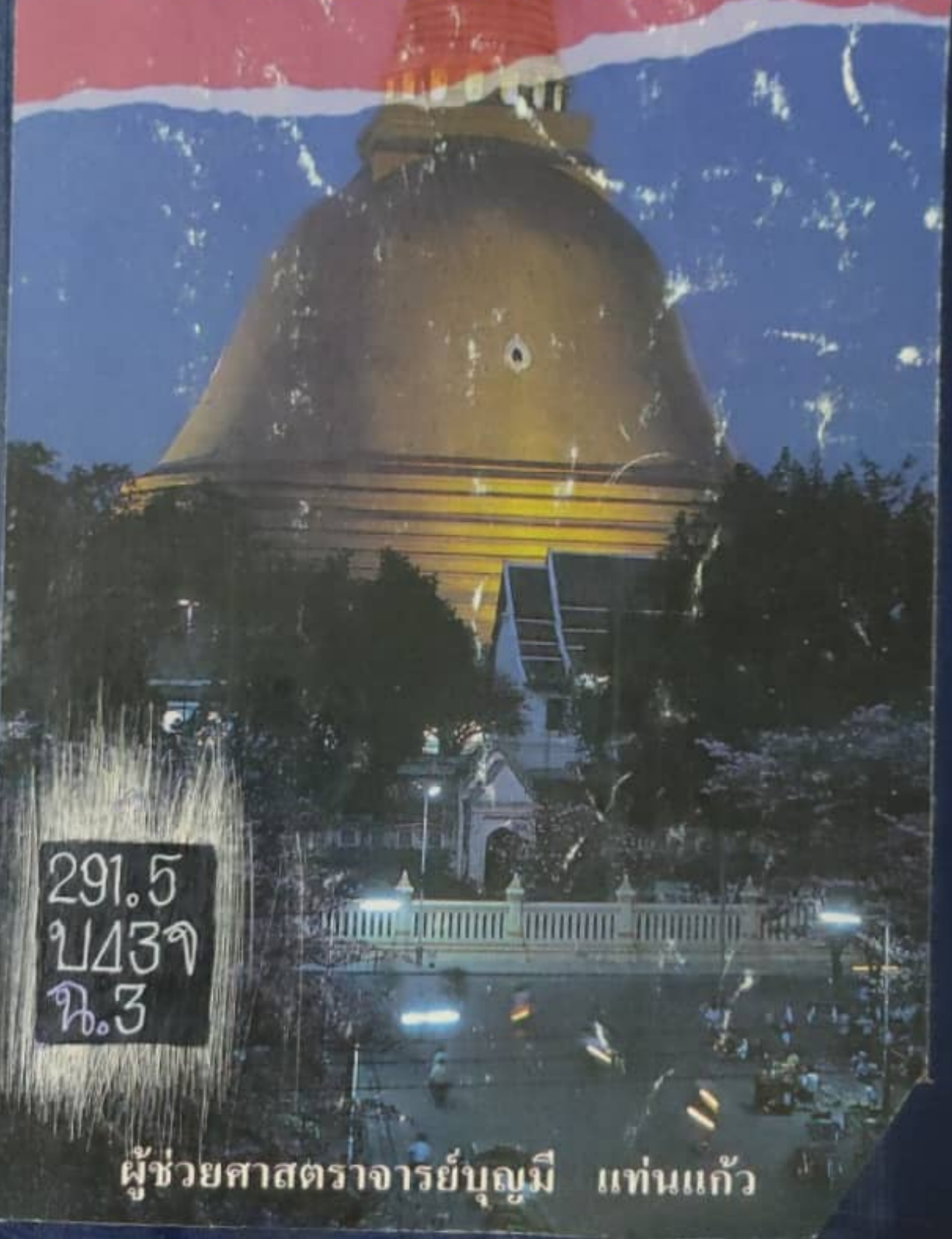

จริยธรรมกับชีวิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญมี แทนแก้ว

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 หลักจริยธรรม	1
จริยธรรม	1
มรรคประกอบด้วยองค์ 8	2
อริยมรรคมีองค์ 8 ย่อลงในไตรสิกขา	2
เครื่องเศร้าหมอง (อุปกิเลส)	2
ไตรสิกขา	3
1. สीलสิกขา (ศีล)	4
2. สมาธิสิกขา (สมาธิ)	4
การทำสมาธิ	5
วัตถุประสงค์ของการทำสมาธิ	5
คุณประโยชน์ของการทำสมาธิ	6
ประโยชน์ที่เกิดขึ้นพิเศษจากการบำเพ็ญสมาธิข้อที่ 3	7
3. ปัญญาสิกขา (ปัญญา)	8
ปัญญาในทางพระพุทธศาสนา	8
ระดับปัญญาทางพระพุทธศาสนา	8
1. โลกียปัญญา	9
2. โลกุตตรปัญญา	9
พระรัตนตรัย	10
โครงสร้างของพระพุทธศาสนา	11
ก. พระพุทธเจ้า	11
ข. พระธรรม	12
ค. พระสงฆ์	13
ประโยชน์ในการนับถือพระรัตนตรัย	14
หลักจริยธรรมของพราหมณ์-ฮินดู	15
การยอมรับระบบวรรณะ	15
อาศรมทั้ง 4	17
หลักคำสอนของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู	18
ผลดีของการนับถือศาสนา	20

	ผลเสียของการไม่นับถือศาสนา	20
	ปัญหาท้ายบทที่ 1	21
บทที่ 2 ชีวิต		22
	การเริ่มต้นชีวิต	23
	เป้าหมายในการดำรงชีวิต	28
	ระดับมนุษย์ในสังคมทั่วไป	30
	บุคคลแบ่งเป็น 8 ระดับตามคุณธรรม	30
	ลัทธิไตรภาคี	31
	1. สถาบันชาติ	32
	2. สถาบันพระศาสนา	33
	3. สถาบันพระมหากษัตริย์	38
	ทศพิธราชธรรม	38
	ราชสังคหัตถุธรรม	39
	จักรวรรดิวัตร	39
	ธรรมชาติของชีวิต	41
	ธรรมที่เป็นที่พึ่งที่อาศัย (นาถกรรมธรรม)	42
	ประโยชน์ชีวิต 3 ประการ (ตามแนวราบ)	43
	ประโยชน์ชีวิต 3 ประการ (ตามแนวตั้ง)	43
	คุณค่าของจริยธรรม	45
	ปัญหาท้ายบทที่ 2	47
บทที่ 3 จุดมุ่งหมายของชีวิตมนุษย์		48
	1. กลุ่มสุขนิยม	49
	2. กลุ่มอสุชนนิยม	49
	ลัทธิมนุษยนิยม	50
	การพัฒนาดนเองในด้านจริยธรรม	51
	1. เบญจศีล เบญจธรรม	51
	อานิสงส์ (ความดี) ของการประพฤติในเบญจศีล เบญจธรรม	53
	2. บุคคลหาได้ยาก 2 อย่าง	53
	3. บุญกิริยาวัตถุ	54
	4. อิทธิบาท	55
	5. มงคลชีวิต	55
	1. การไม่คบคนพาล	56
	ลักษณะของคนพาล	56

2. การคบบัณฑิต	57
ลักษณะของบัณฑิต	57
พฤติกรรมของบัณฑิต	57
3. บุคคลที่ควรบูชา	58
การบูชา 2 อย่าง	58
บุคคลที่ควรบูชา	58
4. การอยู่ในประเทศที่สมควร	59
ประเทศหรือถิ่นที่สมควร	59
5. การเป็นผู้มีบุญที่เคยทำไว้ในกาลก่อน	59
6. การตั้งตนไว้ชอบ	60
วิธีการตั้งตนไว้ชอบ	60
7. การเป็นผู้ได้ยินได้ฟังมาก	60
คุณสมบัติของพหูสูตร (ผู้ได้ยินได้ฟังมาก)	60
8. ความมีศิลปวิทยาการ	61
ลักษณะของคนมีศิลปะ	61
9. มีวินัยศึกษาดีแล้ว	62
ความสำคัญของวินัย	62
10. วาจาสุภาสิต	63
ลักษณะของวาจาสุภาสิต	63
11. การบำรงเลี้ยงบิดามารดา	63
หน้าที่ของบุตรที่จะต้องแสดงต่อบิดามารดา	63
12. การสงเคราะห์บุตร	64
ประเภทของบุตร	64
การสงเคราะห์บุตร	64
13. การสงเคราะห์ภรรยา	65
สามีพึงสงเคราะห์ภรรยา	65
14. การงานไม่ยุ่งเหยิง	66
วิธีทำงานให้สำเร็จ	66
15. การบำเพ็ญทาน	66
ประเภทของทาน	66
จุดประสงค์ของทาน	66
องค์ประกอบของทาน	67

16. การประพฤติกววม	67
ประโยชน์ของการประพฤติกววม	68
17. การสงเคราะห์หมู่ญาติ	68
ความหมายของคำว่า "ญาติ"	68
หลักการสงเคราะห์ญาติ	68
18. การทำงานปราศจากโทษ	69
19. การงดเว้นจากบาปมี 3 ลักษณะ	69
20. การเห็นยวรั้งใจหรือสำรวมระวังไม่ประมาท	69
การไม่ดื่มสิ่งเสพติดให้โทษมีประโยชน์	70
21. การไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย	70
ความหมายของคำว่า "ไม่ประมาท"	70
ลักษณะของความไม่ประมาท	70
ความไม่ประมาทในธรรม	70
22. ความเป็นผู้มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ที่เจริญ ด้วยคุณวุฒิ วิทยุติและชาติวุฒิ	71
การแสดงความเคารพ	71
23. ความอ่อนน้อมถ่อมตน	72
ลักษณะของความอ่อนน้อมถ่อมตน	72
ประโยชน์ของการถ่อมตน	72
24. ความสันโดษ	72
ลักษณะของสันโดษ	72
ประโยชน์ของสันโดษ	73
25. ความกตัญญู	73
ประโยชน์ของความกตัญญู	73
26. การพึงธรรมตามกาล	73
ธรรมที่ควรฟัง	74
กาลที่ควรฟังธรรม	74
ประโยชน์ของการฟังธรรม	74
27. ความอดทน	74
ลักษณะของขันติ	74
ประโยชน์ของความอดทน	75
28. ความเป็นผู้ว่าง่าย	75
ประเภทของคนว่าง่าย	75

วิธีปฏิบัติเพื่อความเป็นผู้ว่าง่าย	75
ประโยชน์ของความเป็นผู้ว่าง่าย	76
29. การพบเห็นสมณะ	76
ลักษณะของสมณะ	76
ลักษณะการเห็นสมณะ	76
ประโยชน์ของการเห็นสมณะ	76
30. การสนทนาธรรมตามกาล	77
ความหมายของการสนทนาธรรม	77
กาลที่ควรสนทนาธรรม	77
ประโยชน์ของการสนทนาธรรม	77
ก. ประโยชน์ทางโลก (คตฺติโลก)	77
ข. ประโยชน์ทางธรรม (คตฺติธรรม)	78
31. ความเพียรเพากิเลส	78
ความหมายของตบะในพระพุทธศาสนา	78
วิธีบำเพ็ญตบะ	78
32. การประพุดติพรหมจรรย์	79
ความหมายของการประพุดติพรหมจรรย์	79
ภูมิชั้นของจิต	80
วิธีประพุดติพรหมจรรย์	80
ประโยชน์ของการประพุดติพรหมจรรย์	81
33. การเห็นแจ้งอริยสัจจ์	81
ลักษณะของอริยสัจจ์	81
ความหมายของอริยสัจจ์	82
การเห็นอริยสัจจ์	82
34. การทำพระนิพพานให้แจ้ง	82
ประเภทของนิพพาน	82
การทำนิพพานให้แจ้ง	83
35. การมีจิตไม่หวั่นไหวด้วยโลกธรรม	84
โลกธรรม 8 ประการ	84
ลักษณะที่จิตไม่หวั่นไหว	85
36. จิตไม่เศร้าโศก	85
ลักษณะของจิตไม่เศร้าโศก	85
37. จิตปราศจากอุลี	85

ความหมายของคำว่า "อูลี"	85
สังโยชน์ 10 ประการ	87
38. การมีจิตเกษมจากโยคะ	88
ลักษณะของจิตที่เกษมจากโยคะ	88
กิเลส (อูลี) มี 2 ประการ	88
ประโยชน์ของการประพฤติตามหลักจริยธรรมโดยทั่วไป	89
องค์ประกอบในการปลูกฝังจริยธรรม	90
องค์ประกอบในการเสริมสร้างจริยธรรมทั้ง 2 ประการ	90
ถ้าประพฤติจริยธรรมด้วยสุจริตใจ ด้วยเจตนาจริง และเพราะความใคร่ธรรม	
ไฟธรรม (ธรรมฉันทะ) แล้ว ย่อมเกิดประโยชน์ 6 ประการ	91
ประโยชน์ในชีวิต 3 ประการ	92
ปัญหาท้ายบทที่ 3	96
บทที่ 4 มาตรฐานในการตัดสินปัญหาทางจริยธรรม	97
ปัจจัยที่ทำให้การกระทำสมบูรณ์	99
เจตนา 3 อย่าง	99
จริยธรรมในทัศนะของค่านิยม	100
จริยธรรมไม่ใช่ความรู้สึก แต่เป็นสิ่งที่มีความถูกต้องแน่นอน	101
จริยธรรมต่างจากเจตจำนงของพระเจ้า	102
จริยธรรมจะต้องมีคุณค่าในตัวเอง ไม่ใช่เป็นผลของการกระทำ	103
ลักษณะจริยธรรมที่แท้จริง	103
1. มาตรฐานจริยธรรม	103
2. แรงจูงใจในการกระทำหรือประพฤติจริยธรรม	104
การกระทำหรือประพฤติจริยธรรมมี 2 ลักษณะ	104
1. กระทำเพราะหน้าที่บังคับ	104
2. กระทำเพราะความสำนึกในหน้าที่	104
เจตนาเกี่ยวกับหน้าที่	105
เจตนา	105
หน้าที่	105
กรรม	105
กรรมแบ่งเป็น 3 ฝ่าย อาศัยเจตนาเป็นเครื่องกำหนด	105
1. กุศลกรรม	106
2. อกุศลกรรม	106
3. อัปยาคตกรรม	106

ก. หน้าที่ของกรรม (กรรมให้ผลตามกิจ)	106
1. กรรมทำให้สัตว์เกิดมา	106
2. กรรมที่ช่วยส่งเสริม	106
3. กรรมบีบคั้นหรือกรรมเบียดเบียน	106
4. กรรมตรวนหรือกรรมเช่นฆ่า	106
ข. เวลาของกรรม (กรรมให้ผลตามคราว)	107
1. กรรมให้ผลในปัจจุบันหรือในชาตินี้เท่านั้น	107
2. กรรมให้ผลในอนาคตหรือในชาติหน้า	107
3. กรรมที่ให้ผลในชาติต่อไป	107
4. กรรมหมดพลังให้ผลหรือเลิกให้ผล	107
ค. แรงกรรม (กรรมให้ผลตามลำดับ)	107
1. กรรมหนักหรือกรรมที่มีพลังแรง	107
2. กรรมที่สั่งสมหรือทำบ่อยๆ เป็นอาจณ	107
3. กรรมที่ให้ผลเมื่อใกล้จะตายหรือกรรมจวนเจียน	107
4. กรรมสักว่าทำ	107
การทำความกรรม	108
1. ทางกาย	108
2. ทางวาจา	108
3. ทางใจ	108
การใช้มนตรกรรมในการตัดสินใจหรือกรรม	108
เกณฑ์การตัดสินคุณค่าจริยธรรมทั่วไป	109
1. กลุ่มสัมพัทธนิยม	109
1.1 สัมพัทธนิยมส่วนบุคคล	109
1.2 สัมพัทธนิยมทางสังคม	109
2. กลุ่มประโยชน์นิยม	110
3. กลุ่มปฏิบัตินิยม	111
4. กลุ่มบริสุทธิ์นิยม	111
5. กลุ่มสัมบูรณ์นิยม	112
6. กลุ่มอัตถิภาวนิยม	112
เกณฑ์การตัดสินคุณค่าทางจริยธรรมที่ถูกต้อง	113
1. อาศัยอัตวิสัย	113
2. อาศัยปรวิสัย	113
3. อาศัยสัมพัทธวิสัย	113

ดร.วิทย์ วิศทเวทย์ ปรียญจารย์ ได้ให้เกณฑ์ในการตัดสินพฤติกรรม	114
ทางจริยธรรมของมนุษย์	114
1. ใช้มนุษย์เป็นผู้ตัดสิน	114
2. ใช้สังคม จารีตประเพณี ศาสนาเป็นเกณฑ์ตัดสิน	114
3. ใช้มโนธรรมเป็นเกณฑ์ตัดสิน	114
4. ใช้ประโยชน์สุขเป็นเกณฑ์ตัดสิน	114
5. ใช้เจตนาหรือหลักการเป็นเกณฑ์ตัดสิน	115
สุภาษิตเตือนใจในการประพฤติจริยธรรม	115
ปัญหาท้ายบทที่ 4	117
บทที่ 5 หลักธรรมจำเป็นต้องปฏิบัติประจำวัน	118
ก. หน้าที่ของบุคคลที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย	118
ข. หน้าที่ของพระหรือบรรพชิตจะต้องปฏิบัติ	118
ค. หน้าที่ของฆราวาสหรือชาวบ้าน	118
1. สัจจะ	118
1) จริงต่อการทำงาน	119
2) จริงต่อหน้าที่	119
3) จริงต่อวาจา	119
4) จริงต่อบุคคล	119
5) จริงต่อความดี	119
2. ทมะ	120
วิธีระงับความโกรธ	120
โทษที่ไม่สามารถระงับความโกรธ	120
ผลของการระงับความโกรธได้	121
คุณแห่งความมีทมะ	121
3. ขันติ	121
1) อดทนต่อความลำบาก	121
2) อดทนต่อความทุกข์เวทนา	121
3) อดทนต่อความเจ็บใจ	122
4) อดทนต่ออำนาจกิเลส	122
โทษของการขาดขันติ	123
คุณของการมีขันติ	123
4. จาคะ	123
1) การเสียสละวัตถุ	123

2) การเสียดสละอารมณ์	123
โทษของการขาดจาคะ	124
คุณของการมีจาคะ	124
คุณสมบัติของผู้มีจริยธรรม	124
ผู้มีจริยธรรมควรประพฤติดีหรือสุภาพเรียบร้อยด้วยกาย วาจา และใจ	124
ผู้มีจริยธรรมต้องมีสัมมาคารวะ	125
ผู้มีจริยธรรมย่อมปฏิบัติหน้าที่การงานดี	125
ผู้มีจริยธรรมต้องมีการบำเพ็ญในสังคมที่ตนมีความเกี่ยวข้อง	126
ก. มารยาทในการเป็นแขกไปหาผู้อื่น	126
ข. มารยาทในการเป็นเจ้าของบ้าน	126
ค. มารยาทในโต๊ะอาหาร	126
ง. มารยาทในการไปงานมงคล	127
จ. มารยาทในการไปงานศพ	127
ฉ. การแสดงความเคารพต่อบุคคล สถานที่	
และสิ่งแทนของชาติตนและชาติอื่น	128
1. การไหว้	128
2. การกราบ	128
ก. กราบพระมหากษัตริย์	128
ข. กราบพระรัตนตรัย	128
ค. กราบบุคคล	129
ง. กราบศพ	129
3. การเคารพของสตรี	129
4. การเคารพของบุรุษ	129
5. การแสดงความเคารพต่อสถานที่และสิ่งแทน	
ของชาติตนและชาติอื่น	130
6. การโค้งคำนับ	130
7. การลุกยืนขึ้น	130
8. การเปิดหมวก	130
9. การสลุตรอง	130
10. การลดธง	130
11. การแสดงอภัยสัณย	131
12. การถวายบังคม	131
13. การให้ทาง	131

14. การนั่ง	131
15. การยืน	131
16. การเดิน	131
17 การเอางาน	132
ปัญหาท้ายบทที่ 5	132
บทที่ 6 จริยธรรมในสังคมไทย	134
เปรียบเทียบสุภาษิตพระร่วงกับสวัสดิรักษา	
จากตำบลงุ้งยัง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์	135
สุภาษิตพระร่วง	136
1. คำสอนสำหรับคนทั่วไป	136
2. คำสอนสำหรับชาย	138
3. คำสอนสำหรับหญิง	153
ภานิตไทย	156
ปัญหาท้ายบทที่ 6	159
บรรณานุกรม	160